

ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Микола Васильович КОВАЛЕНКО,

*здобувач освіти першого року навчання,
спеціальність 081 - Право, третій науковий рівень
доктор PhD кафедри права гуманітарно-правового
факультету
<https://orcid.org/0000-0002-8232-3158>
m.v.kovalenko@khai.edu*

Науковий керівник: *Стародубцев А. А.,
докт. юрид. наук, доцент,
Національний аерокосмічний
університет ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”*

24 лютого 2022 року Указом Президента України №64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні” у зв’язку з військовою агресією Російської Федерації проти України на всій території України введено воєнний стан.

Мільйони українців задля уникнення загрози їх життю та здоров’ю були вимушені евакуюватись до безпечних територій та рятувати своє життя, своїх дітей та батьків, тим самим покинувши своє місце постійного проживання. У перші дні до прикордонних пунктів пропуску до країн Євросоюзу, з якими межує Україна, насамперед до Польщі, утворились кілометрові черги. Не менші затори утворилися і на виїздах з великих міст, що зазнали бомбардувань уже в перші дні. Таким чином, тема даної доповіді є актуальною на теперішній час.

Від початку війни в Україні, понад 5 мільйонів українців виїхали за кордон. Ще 7,1 млн осіб - це внутрішньо переміщені особи, які залишаються на території України. Такі дані станом на 21 квітня 2022 року повідомив помічник Генерального секретаря ООН та кризовий координатор в Україні Амін Авад під час брифінгу у Медіацентрі “Україна” [1].

Це означає, що близько чверті з 44 мільйонів жителів України були змушені покинути свої домівки. Таким чином, Україна швидко рухається до рівня переміщення населення внаслідок руйнівної війни в Сирії, з якої мігрувало близько 13 мільйонів громадян.

Та які ж правові наслідки матиме нинішня ситуація з масовою міграцією українців та на що вона впливає?

Відповідаючи на це питання насамперед необхідно зазначити, що на відміну від добровільної міграції, коли соціальний статус особи у більшості випадків покращується, результатом вимушеної міграції є значне його погіршення та часткова чи повна втрата добробуту і раніше отримуваних доходів. Під вимушеністю ми розуміємо відсутність позитивної мотивації для переміщення, а також зміну умов проживання, за якої стає неможливим

нормальна життєдіяльність чи виникає реальна загроза безпеці за відсутності перспективи нормалізації ситуації [2, с. 122; 3, с. 137].

Тобто, негативним явищем є те, що нікому невідомо, коли ситуація в країні покращиться і як скоро громадяни зможуть повернутись до своїх домівок, тобто панує невизначеність у майбутньому для українців. Більш того, якщо стан в Україні буде погіршуватись, рівень міграції тільки зростатиме.

Проте, у зв'язку з воєнним станом, значно збільшились випадки нелегальної міграції, адже цьому сприяє та обставина, що увага правоохоронних сил України, зокрема, прикордонників зосереджена на стримуванні ворога та витісненню з території держави. Таким чином, деякі українці користуючись випадком або соціальним статусом незаконно перетинають кордон України і у більшості випадків залишаються не притягнутими до відповідальності за вчинене діяння. Як *наслідок* даної ситуації - зростання тіньового сектора економіки та корупційна ерозія державних інститутів.

Другий наслідок, в результаті введення на території України правового режиму військового стану та оголошення мобілізації, зазнали змін правила перетину державного кордону громадянами України.

Як відомо, до 24 лютого 2022 року громадяни України могли покинути територію України за допомогою паспорта громадянина України для виїзду за кордон; службового чи дипломатичного паспорта, паспорт; проїзного документу дитини, посвідчення особи моряка чи посвідчення члена екіпажу, а також за допомогою посвідчення на повернення, у разі втрати особистих документів.

Однак починаючи з 24 лютого 2022 року за рекомендаціями Адміністрації Державної прикордонної служби України, Кабінетом Міністрів України періодично вносились зміни щодо порядку виїзду за кордон.

Однією з таких змін є спрощення перетину кордону завдяки використанню паспорта громадянина України, або як його ще називають "внутрішнього паспорта".

Таке нововведення зумовлене небезпекою для життя і здоров'я великої частини населення України, та неможливістю громадян оформити собі паспорт громадянина України для виїзду за кордон у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням росії на територію України.

Третій наслідок, який має Україна на сьогодні, це потенційне скорочення чисельності населення в країні та зменшення демографічного розвитку. Чинниками, що впливають на дану ситуацію є вищий рівень життя в Європі, що стосується заробітних плат, соціального забезпечення, більших можливостей щодо працевлаштування тощо. Більш того, даний наслідок має негативний вплив на внутрішню економіку країни, адже кількість робочої сили стала значно меншою у порівнянні з мирним часом.

Проте, в умовах негативного економічного стану результати міграції за кордон мають, також, і позитивні риси, це стосується приватних грошових переказів. Якщо українці працевлаштувались за кордоном, пересилаючи кошти своїм сім'ям вони, таким чином, сприяють розвитку державної економіки України. Проте, на сьогоднішній день такі випадки трапляються

не часто, оскільки переважно під час воєнного стану виїжджають жінки та діти.

Таким чином, можна зробити висновок, що війна значно вплинула на рівень міграції в Україні та має свої негативні правові наслідки.

Вирішенням проблеми масового виїзду українців є припинення активних бойових дій на території України та зникнення реальної загрози для життя та здоров'я людей внаслідок збройної агресії.

Оскільки міграція є вимушеною, не залежить від волі особи, а від зовнішніх чинників, залишається невідомим як швидко вирішиться проблема з масовою міграцією українців.

Список використаних джерел:

1. Більше 5 мільйонів українців виїхали за кордон, понад 7 стали внутрішньо переміщеними особами - ООН. *Медіацентр "Україна": веб-сайт.* URL: <https://mediacenter.org.ua/uk/bilshe-5-miljoniv-ukrayintsiv-viyihali-za-kordon-ponad-7-stali-vnutrishno-peremishhenimi-osobami-oon/> .

2. Капінус О. Я. Особливості державного регулювання міграційних процесів в умовах збройного конфлікту на сході України. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2016. Вип. 2 (53). С. 119–124.

3. Надрага В. І. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції "суспільства ризику". Український соціум. 2015. № 1 (52). С. 134.